

Jaarlijks maakt de Mestbank een voortgangsrapport op over de stand van zaken van de mestproblematiek in Vlaanderen. Het voortgangsrapport 2014 presenteert de evolutie van de mestbalans, de kwaliteit van water, bodem en lucht en biedt een overzicht van de opvolging van het Mestdecreet door de Mestbank.

Hieronder vindt u de 10 hoofdpunten uit het voortgangsrapport van de Mestbank 2014.

1. Vlaamse mestbalans blijft in evenwicht

In 2013 kon er 105,0 miljoen kg stikstof uit dierlijke mest geplaatst worden op Vlaamse landbouwgrond. De afzetruimte voor fosfaat is met 1,4 miljoen kg gedaald ten opzichte van 2012 door de aanscherping van de fosfaatbestedingsnormen, tot 45,5 miljoen kg fosfaat. Langs de aanbodzijde is, ondanks de lichte stijging van de veestapel, het mestaanbod in 2013 verder gedaald tot 90,7 miljoen kg stikstof en 40,2 miljoen kg fosfaat door de verdere toename van de mestverwerking. De mestbalans is in Vlaanderen dus opnieuw in evenwicht in 2013. Concreet betekent dat dat landbouwers in staat zijn hun dierlijke mest milieukundig verantwoord af te zetten op Vlaamse landbouwgrond of weg te werken via export, al dan niet voorafgegaan door mestverwerking.

2. Veestapel stijgt licht

Het aantal runderen schommelde de voorbije 10 jaar tussen 1,29 en 1,37 miljoen dieren. Het aantal runderen in 2013 is beperkt gestegen tot 1,3 miljoen dieren, oftewel 0,9% meer dan in 2012. De toename vindt voornamelijk plaats bij het melkvee, terwijl bij het vleesvee een afname van het aantal dieren vastgesteld wordt. Onder impuls van de uitbreidingsmogelijkheden zoals voorzien in het Mestdecreet, werd in de periode 2008-2010 een duidelijke stijging waargenomen van het aantal varkens en pluimvee in Vlaanderen. Sinds 2011 vakt de toename van het aantal varkens af, tot 6,3 miljoen varkens in 2013. Bij pluimvee werd een verdere toename van ongeveer 4,4 % vastgesteld ten opzichte van 2012, tot 29,7 miljoen dieren in 2013.

3. Aanpak aan de bron via eiwit- en fosforarme voeders

Het gebruik van eiwit- en fosforarme voeders (via regressie, covenant en andere voeders of voedertechnieken) blijft een belangrijke brongerichte strategie om de mestproductie van varkens en pluimvee te verminderen. Landbouwers die in 2013 opteeden voor het gebruik van nutriëntenarme voeders realiseerden samen 11,0 miljoen kg stikstof en 9,2 miljoen kg fosfaat minder mestproductie.

4. Mestverwerking en export blijven stijgen

Vlaanderen telde 129 operationele mestverwerkingsinstallaties in 2013, waarvan de biologie voor de verwerking van dunne fractie van varkensmest of digestaat nog steeds de meest toegepaste techniek is. In 2013 werd ongeveer 36,5 miljoen kg stikstof uit Vlaamse dierlijke mest verwerkt en geëxporteerd, een toename van 6% ten opzichte van 2012. Dat is voornamelijk toe te schrijven aan de bijkomende export van ruwe mest naar Nederland (+ 1,4 miljoen kg stikstof) en de bijkomende export van gedroogde pluimveemest (+ 0,8 miljoen kg stikstof).

5. Derogatie verhoogt de afzetruimte voor dierlijke mest

Naast mestverwerking blijft derogatie een essentiële schakel in het evenwicht van de mestbalans. Door derogatie kan er immers voor bepaalde gewassen meer dierlijke mest worden toegediend zonder negatief effect op de waterkwaliteit. In 2013 pasten ongeveer 3.000 landbouwers derogatie toe op een totaal areaal van ongeveer 81.700 ha. Dankzij derogatie kon er bijkomend 6,4 miljoen kg stikstof op verantwoorde wijze afgezet worden op Vlaamse landbouwgrond.

6. Gunstige nitraatresidu's in 2013

In 2013 werden globaal gezien goede en vergelijkbare nitraatresidu's vastgesteld als in 2012. Het gemiddelde nitraatresidu van de Mestbankmetingen bedroeg 55 kg nitraatstikstof per ha in 2013. De meetresultaten bevestigen dat het toepassen van derogatie niet leidt tot systematisch hogere nitraatresidu's. Naast de Mestbankmetingen worden ook nitraatresidumetingen uitgevoerd op percelen onder een beheerovereenkomst verminderde bemesting. Op die percelen werd in 2013 een gemiddeld nitraatresidu van 34 kg nitraatstikstof per ha vastgesteld.

7. Kwaliteit oppervlaktewater verbetert, maar niet overal even snel

In winterjaar 2013-2014 vertoonde 21 % van de meetpunten van het MAP-meetnet oppervlaktewater een overschrijding van de nitraatnorm van 50 mg nitraat per liter. Dat is beter dan de voorgaande jaren, maar de Europese doelstelling van maximaal 16% overschrijdingen in 2014 wordt niet gehaald. In 7 van de 11 bekkens wordt de doelstelling wel reeds gehaald. In het bekken van de Boven-Schelde ligt het halen van de doelstelling binnen handbereik. In het Denderbekken wordt nu reeds het vooropgestelde doel voor 2018 van maximaal 5% overschrijdingen gehaald. Daartegenover zijn er 3 bekkens, het IJzer-, Leie- en Maasbekken, waar de doelstelling nog ver verwijderd is, maar in het IJzer- en Leiebekken wordt wel de grootste verbetering vastgesteld.

8. Kwaliteit grondwater verbetert gestaag

De gemiddelde nitraatconcentratie gemeten in de bovenste filter van het grondwatermeetnet is verder gedaald tot 34,6 mg nitraat per liter in het najaar van 2013. MAP 4 schuift als doelstelling naar voren dat de gewogen gemiddelde nitraatconcentratie in de bovenste filter moet zakken tot maximum 36 mg nitraat per liter in 2014. Op basis van de trend in de periode 2007-2013 wordt dit doel behaald. Als de verbetering wordt verdergezet, lijkt ook het halen van de doelstelling van maximum 32 mg nitraat per liter in 2018 realistisch.

9. Verdere aanpak van ammoniakemissie en -depositie

De land- en tuinbouwsector, met name de veeteelt, blijft de voornaamste bron van ammoniakemissie in Vlaanderen, goed voor 91% van de totale emissie in 2013. In vergelijking met 2000 is de ammoniakemissie in Vlaanderen met 28% gedaald, tot 41,7 kton in 2013. De emissie van ammoniak draagt bij tot verzuring en vermesting. De verzurende en vermestende deposities blijven globaal gezien hoog, maar zijn de voorbije jaren wel significant gedaald.

10. Gerichte opvolging door de Mestbank als sluitstuk

Het voortgangsrapport biedt een overzicht van de verschillende controleacties door de Mestbank, zowel administratief als op terrein, van onder meer de mestproductie, de aanwending van dierlijke mest, derogatiebedrijven en -percelen, mestverwerking, mesttransporten, mestbalans, nitraatresidu en tuinbouwbedrijven. De Mestbank wil landbouwers maximaal sensibiliseren en waarschuwen voor een dreigende overtreding. Maar indien nodig worden gerichte sancties opgelegd, waaronder administratieve geldboetes en strafrechtelijke vervolging bij milieumisdrijven. In het voorjaar van 2014 werd gekozen voor een vernieuwde aanpak van gerichte controle en begeleiding in de gebieden rond 22 MAP-meetpunten waar in het verleden lichte overschrijdingen van de 50 mg nitraat per liter werden vastgesteld maar waar in het toen nog lopende winterjaar 2013-2014 nog geen overschrijding van de nitraatnorm was vastgesteld. Die dubbele missie van sensibilisatie en controle gebeurde onder de naam 'VODKA-actie', staande voor Verantwoord Omgaan met Dierlijke mest, Kunstmest en Andere meststoffen. De actie heeft er toe geleid dat de waterkwaliteit van in 21 van de 22 betrokken MAP-meetpunten op peil gehouden werd. Omwille van die geslaagde actie wordt deze aanpak verder gezet in 2015.